

หนังสือเสียงและหนังสืออักษรเบรลล์: ส่งต่อความรู้สู่ผู้พิการทางสายตา

Audiobooks and Braille Books: Passing on Knowledge to Visually Impaired People

นิสาชล กาญจนพิชิต, ธัญลักษณ์ ธนประสิทธิ์พัฒนา

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา

nisachkan@go.buu.ac.th, thunyaluck@go.buu.ac.th

บทคัดย่อ

สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยบูรพาจัดโครงการ หนังสือเสียง และหนังสืออักษรเบรลล์: ส่งต่อความรู้สู่ผู้พิการทางสายตา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้พิการทางสายตามีโอกาสมากขึ้นในการเข้าถึงสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ มีคุณค่าต่อจิตใจ เสริมสร้างนิสัยรักการอ่าน และการเรียนรู้ตลอดชีวิต เสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อตนเอง รวมถึงยังส่งเสริมนิสิตและบุคลากรของมหาวิทยาลัยบูรพาให้มีจิตอาสาในการช่วยเหลือสังคม สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพาจัดเตรียมหนังสือเสียง จำนวน 77 ชื่อเรื่อง และหนังสืออักษรเบรลล์จำนวน 54 ชื่อเรื่อง และมอบให้แก่ห้องสมุดโชติพิทยเมธา โรงเรียนสอนคนตาบอดพระมหาไถ่พัทยาซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยส่งมอบจากการจัดโครงการครั้งแรกเป็นหนังสือเสียงจำนวน 50 ชื่อเรื่อง และครั้งที่ 2 เป็นหนังสือเสียงจำนวน 27 ชื่อเรื่อง และหนังสืออักษรเบรลล์จำนวน 54 ชื่อเรื่อง โดยมีการประเมินการจัดกิจกรรมจากการสัมภาษณ์ บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดโชติพิทยเมธา โรงเรียนสอนคนตาบอดพระมหาไถ่พัทยา ได้รับผลการประเมินการจัดกิจกรรมจากผู้พิการทางสายตาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินจากอาสาสมัครที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน

คำสำคัญ: หนังสือเสียง, หนังสืออักษรเบรลล์, ผู้พิการทางสายตา

ABSTRACT

Burapha University Library held a project called Audiobooks and Braille Books: Passing on Knowledge to Visually Impaired People. The objectives were to promote the visually impaired people to have more opportunities to access useful and valuable information, strengthen reading habits and lifelong learning, and strengthen a positive attitude towards yourself. It also promoted students and staff of Burapha University to have volunteer spirit in order to help society. Burapha University Library prepared 77 titles of audiobooks and 54 titles of Braille books and donated to Chotpittayametha library, Pattaya Redemptorist School for the Blind which is the target

group by delivering 50 titles of audiobooks for the first project, and 27 titles of audiobooks and 54 titles of Braille for the second project. The project was assessed by interviewing librarians and library staff of Chotpittayametha library, Pattaya Redemptorist School for the Blind. The overall result of the assessment from this project is at the highest level and the overall result of the assessment from the volunteers who participated in this project is at the highest level as well.

Keyword: Audiobooks, Braille Books, Visually Impaired People

บทนำ

การอ่านเปรียบได้กับการติดอาวุธให้ปัญญา เพราะยิ่งอ่านมากก็ยิ่งช่วยเปิดโลกทัศน์ให้กว้างมากขึ้น การอ่านจะช่วยให้มีความรู้มากขึ้น มีความเข้าใจผู้อื่น มีทักษะการคิดวิเคราะห์ และความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น ปัจจุบันความเสมอภาคทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน การเข้าถึงความรู้นับเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อคนทุกคน ผู้ที่เข้าถึงความรู้ได้มากกว่าก็ย่อมได้รับโอกาสที่มากกว่าเช่นกัน ซึ่งบุคคลที่มีการมองเห็นเป็นปกตินั้นสามารถเรียนรู้และเข้าถึงการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่สำหรับผู้พิการทางการมองเห็นเป็นผู้ที่มีความบกพร่องทางกายที่สูญเสียอวัยวะที่ช่วยในการเรียนรู้ที่สำคัญคือดวงตาทำให้การเรียนรู้แตกต่างไปจากผู้ที่มีการมองเห็นปกติ ผู้พิการทางสายตาไม่สามารถเขียนและอ่านหนังสือได้เหมือนคนทั่วไป ดังนั้นโอกาสในการที่จะเข้าถึงการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงลดลง (ธนากร อินตา, ยุทธนา เพิ่มอุตสาหกรรม, อนุสรณ์ เราเท่า, และ ดิเรก มณีวรรณ, 2562) ผู้พิการทางสายตาเป็นกลุ่มผู้รับสารที่มีลักษณะเฉพาะในการรับสื่อ เนื่องจากการรับรู้ ด้านการมองเห็นได้ถูกจำกัดลงสื่อเฉพาะที่ช่วยให้ผู้พิการทางการมองเห็นสามารถรับรู้เนื้อหาสาระและความบันเทิงต่าง ๆ ได้เช่นเดียวกับผู้ไม่มีปัญหาด้านการเห็น ได้แก่ หนังสือเสียง และอักษรเบรลล์ (อารดา ครุจิต, 2559)

ในประเทศไทยมีผู้พิการทางสายตาจำนวนทั้งสิ้น 227,594 คน (สำนักบริหารงานทะเบียน, 2564) และคาดว่าจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้พิการทางสายตาควรได้รับโอกาสในการแสวงหาความรู้จากการอ่าน ควรมีสื่อสารสนเทศและเครื่องมือในการเข้าถึงการอ่านของผู้พิการทางสายตาอย่างทั่วถึง สำหรับสื่อที่เป็นช่องทางการเข้าถึงข้อมูลและลดข้อจำกัดด้านความแตกต่างของผู้รับสารในการมองเห็นเพื่อให้ผู้รับสารเปิดรับข้อมูล ข่าวสารได้อย่างเท่าเทียม สื่อการเรียนการสอนสำหรับผู้พิการทางสายตาไม่ว่าจะเป็นสื่อ วัสดุอุปกรณ์ อาทิ หนังสือเบรลล์ หนังสือเสียงจึงนับเป็นสื่อที่เปิดโอกาสและเป็นอีกทางเลือกสำหรับผู้พิการทางสายตาในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้ง่าย (Kerscher & Kjell, 1998) และเป็นที่คุ้นเคยกับผู้พิการทางสายตา ช่วยให้ผู้พิการทางสายตาได้เรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ ได้เท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ทำให้ผู้พิการทางสายตาสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาคนอื่น และสามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคม (นฤมล แสงดวงแข และ เจริญเนตร แสงดวงแข, 2554) และผู้พิการทางสายตา มีความต้องการบริการหนังสือเบรลล์และหนังสือเสียงในระดับมาก แต่จำนวนสื่อและหนังสือเสียงในประเทศไทยมีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนผู้พิการทางสายตา (สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย, 2546)

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา เล็งเห็นความสำคัญของการเปิดโอกาสให้ผู้พิการทางสายตา ซึ่งเป็นประชากรที่สามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคม จึงดำเนินการจัดโครงการหนังสือเสียงและหนังสืออักษรเบรลล์: ส่งต่อความรู้สู่ผู้พิการทางสายตาขึ้น เพื่อสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ของผู้พิการทางสายตาให้มีสื่อสาร

สันทะที่ช่วยในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืนตลอดชีวิตอันจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของ ผู้พิการทางสายตาและส่งผลต่อการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดทำไฟล์หนังสือเสียง และหนังสืออักษรเบรลล์ให้กับโรงเรียนสอนคนตาบอดพระมหาไถ่ พัทยา
2. เพื่อส่งเสริมให้ผู้พิการทางสายตามีโอกาสเข้าถึงสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ เสริมสร้างนิสัย รักการอ่าน ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิตให้แก่ผู้พิการทางสายตา
3. เพื่อส่งเสริมนิสิตและบุคลากรของมหาวิทยาลัยบูรพาให้มีจิตอาสาในการช่วยเหลือสังคม

ขั้นตอนและวิธีดำเนินการ

1. ติดต่อ ประสานงาน สำนวความต้องการของห้องสมุดโรงเรียนสอนคนตาบอดในจังหวัด ชลบุรีได้แก่ ห้องสมุดโชติพิทยเมธา โรงเรียนสอนคนตาบอดพระมหาไถ่พัทยา เกี่ยวกับความต้องการสารสนเทศทั้ง ในด้านรูปแบบ เนื้อหา เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตหนังสือเพื่อคนตาบอด รวมถึงขั้นตอนการผลิตหนังสือ เสียงและหนังสืออักษรเบรลล์
2. จัดทำคู่มือการพิมพ์หนังสืออักษรเบรลล์และการอ่านหนังสือเสียงสำหรับอาสาสมัคร
3. คัดเลือกหนังสือในห้องสมุดที่เหมาะสมกับความต้องการของโรงเรียนตามการสำรวจ จัดทำ รายชื่อไว้สำหรับอาสาสมัครในการอ่านและพิมพ์หนังสือเสียงและหนังสืออักษรเบรลล์
4. จัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ในการอัดเสียงเพื่อสร้างหนังสือเสียงและสถานที่พิมพ์หนังสือ อักษรเบรลล์เพื่อสร้างหนังสืออักษรเบรลล์
5. ประชาสัมพันธ์ให้นิสิต และบุคลากรของมหาวิทยาลัยบูรพาเข้าร่วมกิจกรรมเป็นจิตอาสาใน การอ่านหนังสือเสียงและพิมพ์หนังสืออักษรเบรลล์
6. ส่งมอบหนังสือที่จัดเตรียมไว้ให้กับอาสาสมัคร และกำหนดวันส่งมอบไฟล์หนังสือเสียงและ หนังสืออักษรเบรลล์เพื่อนำไปอ่านบันทึกเสียงและพิมพ์เป็นไฟล์ .doc
7. ดำเนินการรวบรวมหนังสือเสียง พิมพ์หนังสืออักษรเบรลล์จากอาสาสมัคร
8. นำไฟล์หนังสือเสียงและหนังสืออักษรเบรลล์มาให้คณะกรรมการตรวจสอบความถูกต้อง
9. ส่งมอบไฟล์หนังสือเสียง และหนังสืออักษรเบรลล์ให้กับโรงเรียนสอนคนตาบอดพระมหาไถ่ พัทยา

ภาพที่ 1. การพิมพ์หนังสือเสียงและอ่านหนังสือเสียง การตรวจสอบความถูกต้อง ของการพิมพ์และการฟังหนังสือเสียง

10. มอบเกียรติบัตรแก่อาสาสมัครที่ร่วมกิจกรรมอ่านหนังสือเสียงและพิมพ์หนังสืออักษรเบรลล์
11. สรุปและประเมินผลการใช้หนังสือเสียงและหนังสืออักษรเบรลล์โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดผู้ให้บริการหนังสือเสียงและหนังสืออักษรเบรลล์

ภาพที่ 2. การสัมภาษณ์เชิงลึกบรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดโชติพิทยเมธา และอาจารย์ที่ปรึกษาของนิสิตอาสาสมัคร

12. สรุปและประเมินผลการทำกิจกรรมของอาสาสมัครหนังสือเสียงโดยการสอบถามนิสิตอาสาสมัครด้วยแบบสอบถามและสัมภาษณ์อาจารย์ที่ปรึกษาของนิสิตอาสาสมัคร
13. นำผลการประเมินมาพัฒนาการดำเนินงานในปีต่อไป

ผลการดำเนินการ อภิปรายผล

สำนักหอสมุดดำเนินการจัดเตรียมหนังสือเสียง จำนวน 77 ชื่อเรื่อง และหนังสืออักษรเบรลล์ จำนวน 54 ชื่อเรื่อง และมอบให้แก่ห้องสมุดโชติพิทยเมธา โรงเรียนสอนคนตาบอดพระมหาไถ่พัทยาซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยส่งมอบจากการจัดโครงการครั้งแรกเป็นหนังสือเสียงจำนวน 50 ชื่อเรื่อง โดยมีระยะเวลาในการดำเนินโครงการเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม 2562 - สิงหาคม 2563 และครั้งที่ 2 เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม 2563 - กรกฎาคม 2564) เป็นหนังสือเสียงจำนวน 27 ชื่อเรื่อง และหนังสืออักษรเบรลล์จำนวน 54 ชื่อเรื่อง โดยมีการประเมินความพึงพอใจจากการสัมภาษณ์บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดโชติพิทยเมธา โรงเรียนสอนคนตาบอดพระมหาไถ่พัทยา ได้รับผลการประเมินดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความพึงพอใจจากการสัมภาษณ์บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดโชติพิทยาเมธา
โรงเรียนสอนคนตาบอดพระมหาไถ่พัทยา

หัวข้อในการประเมิน	ผลการประเมิน	
	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
ประเภทของหนังสือเสียงและหนังสืออักษรเบรลล์	มาก	มากที่สุด
ความถูกต้องครบถ้วนในการบันทึกเสียง	มาก	มากที่สุด
ความชัดเจนของไฟล์หนังสือเสียง และหนังสือ	มากที่สุด	มากที่สุด
ความถูกต้องครบถ้วนในการพิมพ์หนังสืออักษรเบรลล์	-	มากที่สุด
รูปแบบในการพิมพ์ การเว้นระยะบรรทัด วรรคตอน เป็นระเบียบ อ่านง่าย	-	มากที่สุด
ความพึงพอใจโดยรวม	มากที่สุด	มากที่สุด

นอกจากนี้ได้ทำการประเมินความพึงพอใจของนิสิตอาสาสมัครจำนวน 50 คน ในครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ได้รับผลการประเมินดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจของนิสิตอาสาสมัคร

หัวข้อในการประเมิน	ผลการประเมิน	
	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
การอำนวยความสะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรม	มากที่สุด	มากที่สุด
การประชาสัมพันธ์กิจกรรม	มากที่สุด	มากที่สุด
ประโยชน์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรม	มากที่สุด	มากที่สุด
ความต้องการให้จัดกิจกรรมในครั้งต่อไป	มากที่สุด	มากที่สุด
ความพึงพอใจโดยรวม	มากที่สุด	มากที่สุด

ภาพที่ 3. การส่งมอบหนังสือเสียงและหูฟัง

สรุปผล ข้อเสนอแนะ และการนำไปใช้ประโยชน์

โครงการหนังสือเสียงและหนังสืออักษรเบรลล์: ส่งต่อความรู้สู่ผู้พิการทางสายตา จัดขึ้น 2 ครั้ง โดยมีความพึงพอใจโดยรวมของผู้พิการทางสายตาที่ได้รับหนังสือเสียงและหนังสืออักษรเบรลล์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งสองครั้ง เช่นเดียวกับอาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการสร้างหนังสือเสียงและหนังสืออักษรเบรลล์ที่มีความพึงพอใจใน

การร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน โดยมีการนำข้อเสนอแนะในการจัดโครงการครั้งนี้ 1 มาพัฒนาในการจัดโครงการครั้งที่ 2 คือ การเพิ่มการจัดทำหนังสืออักษรเบรลล์ที่ผู้พิการทางสายตามีความต้องการขึ้นมาจากครั้งแรกที่จัดทำเพียงหนังสือเสียง และมีการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบไฟล์เสียง และไฟล์พิมพ์หนังสือเพิ่มขึ้นเพื่อตรวจสอบคุณภาพของหนังสือเสียงและหนังสืออักษรเบรลล์ให้ทั่วถึงก่อนส่งมอบให้กับโรงเรียนสอนคนตาบอดพระมหาไถ่พัทยา สำหรับข้อเสนอแนะ แนวทางและกิจกรรมที่จะดำเนินการต่อไปมี ดังนี้

1. จัดคอลเลกชันทรัพยากรสารสนเทศสำหรับผู้พิการทางสายตาภายในสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยบูรพา
2. จัดทำเว็บไซต์และแอปพลิเคชันสำหรับผู้พิการทางสายตาเข้ามาฟังหนังสือเสียงที่โครงการจัดทำขึ้นได้ทางออนไลน์
3. จัดทำหนังสืออักษรเบรลล์จากหนังสือเรียนตามหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนสอนคนตาบอดพระมหาไถ่พัทยา ซึ่งยังมีไม่เพียงพอในการให้บริการแก่นักเรียน
4. จัดทำหนังสือเสียงและหนังสืออักษรเบรลล์ตามชื่อเรื่องที่ผู้พิการทางสายตาร้องขอโดยตรง โดยมีการสำรวจและรับฟังความต้องการก่อนเริ่มดำเนินโครงการ
5. สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพิ่มเติมกับคณะและภาควิชาต่างๆ ในมหาวิทยาลัยบูรพาเพื่อผลิตหนังสือเสียงและหนังสืออักษรเบรลล์ รวมถึงจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ผู้พิการทางสายตา

รายการอ้างอิง

- ธนากร อินตา, ยุทธนา เพิ่มอุตสาหกรรม, อนุสรณ์ เราเท่า, และ ดิเรก มณีวรรณ. (2562). เครื่องช่วยการเรียนรู้อักษรเบรลล์ด้วยเสียง. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*, 7(2), 41-48.
- นฤมล แสงดวงแข, และ เจริญเนตร แสงดวงแข. (2554). *การประเมินและพัฒนาคุณภาพของหนังสือเสียงที่ได้รับบริจาคในห้องสมุดโรงเรียนการศึกษาคนตาบอดธรรมสาทุก อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา*. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย. (2546). *คู่มืออาสาสมัครรวมพัฒนาคุณภาพชีวิตคนตาบอด*. กรุงเทพฯ: ศรีเมืองการพิมพ์.
- สำนักบริหารงานทะเบียน. (2564). จำนวนคนพิการ (ตาบอด). สืบค้นจาก <https://www.bora.dopa.go.th/index.php/th/stat-etc>
- อารดา ครุจิต. (2559). การศึกษาหลักการเสียงบรรยายภาพสำหรับคนตาบอด. *วารสารศาสตร์*, 9(2), 87-89.
- Kerscher, G., & Hansson, K. (1998). Retrieved DAISY Consortium - Developing the next generation of Digital Talking books (DTB). Retrieved from <http://kerscher.montana.com /csun98.htm>